

Hydrangea of hortensia

Algemeen:

- *oorsprong naam*: Hydrangea: - Hydran = water
 - Angeion = vaatje
- Hortensia: ?
- *natuurlijke biotoop*: Azië, Indonesië, Japan, Indo- China, Noord- en Zuid-Amerika
- *kopen*: als containerplantjes zonder dorre of bruine bladeren
- plant in bloei staat voor de kleurechtheid!
- *planten*: - plantgat dat 2 maal zo breed en diep is als de pot
 - plantgat vullen met rijp groen kompost
 - verdroogde wortels terugsnoeien
 - planten even onderdompelen in lauw water
 - kluit voorzichtig losmaken
 - periode: tussen maart en april

soorten:

- Hydrangea macrophylla (bol- of boerhortensia en schermbloem of lacecap hortensia)
- Hydrangea serrata (berghortensia)
- Hydrangea aspera (fluweelhortensia)
 - Hydrangea involucrata
 - Hydrangea sargentiana
 - Hydrangea villosa
- Hydrangea arborescens (Annabelle)
- Hydrangea heteromalia (berghortensia)
- Hydrangea paniculata (pluimhortensia)
- Hydrangea anomala petiolaris (klimhortensia)
- Hydrangea quercifolia (eikenbladhortensia)
- Hydrangea seemannii (wintergroene hortensia)
- Hydrangea hirta

Algemene kenmerken:- hoogte gemiddeld 60 cm tot 1.5 meter of meer

- er bestaan ook klimvariëteiten die meters hoog worden
- 3-tal vormen van bloemen onder de Hortensia te onderscheiden:
 - bolvormig
 - plat (teljaar of lacecap-vorming)
 - pluimvormig

Bloeiwijze: - kegelvormig met steriele* en fertiele* bloempjes

*steriele= onvruchtbare bloemen (lokbloemen)

*fertiele = vruchtbare bloemen (stampers en meeldraden)

- platte schermen: fertiele bloemen staan centraal, steriele bloemen aan de buitenzijde

Bloeiperiode : - tussen juni en september (afhankelijk van de soort en teelt).

- de kleuren variëren van wit, roze, blauw tot roodachtig

Bemesting : - tussen winter en lente: N12, P14, K 24 + mineralen

- organisch materiaal (mulch blad, gras of halfverteerde compost)

Standplaats: - niet in rechtstreeks zonlicht

- noordelijke of westelijke aanplant
- vochtige humusrijke bodem

Ziekten en problemen : - meeldauw

- mozaïekvirus (planten totaal te verwijderen)
- slakken
- bladluizen (lieveheersbeestjes)
- lapsnuitkever (vanaf mei)

- spint (bij droog weer en zwakke planten)
- woldopluis (terugsnoei)

Soorten: Hydrangea Macrophylla

1. Bolhortensia of boerenhortensia:

- de meest voorkomende en de meest bekende cultivars
- is decoratief en heeft een lange bloeiperiode
- bolvormige bloemen, bloeien in juli en augustus,
- langbloeiers: Hydrangea macrophylla 'Semperflorens' en 'Holebird Purple' bloeien tot in november
- uitgebloeide bloemen in herfst zeer decoratief = gevoel van veel langere bloei
standplaats: in de halfschaduw (= enkele uren zon, maar geen volle middagzon)
- verzorging: veel water, bij grote droogte oppassen voor bladverbranding
- bloemen: wit, roze, rood, violet, blauw, paars, pasteltinten
- twee grote groepen:
 - bolvormige bloemen = boerenhortensia
 - lacecap = schermbloemen
 - kleurverandering van de bloemen
 - de roze bloemen kan men tot blauwe "omtoveren"
 - kleur afhankelijk van de ph van de grond
 - bij zure grond (ph < 7) geeft toediening van 200 gr aluin / m²
(=aluminiumkaliumsulfaat): $KAl(SO_4)_2 \cdot 12 H_2O$, blauwe bloemen
 - alkalische grond (ph >7) geeft rode bloemen
 - de echtheid van kleur blijft in neutrale grond (zeewierkalk toedienen)
 - bij de aanplant zure grond, heidegrondmengsel gebruiken en eind augustus en midden maart een dosis aluin (aluminiumsulfaat) geven (oplossen in gietwater of strooien rond de plant)
 - witte bloembollen veranderen niet en niet alle roze hortensia's verkleuren even sterk
 - chloorose (geelkleuren van bladeren) = tekort aan ijzer en plant kan geen voeding meer opnemen = ph van grond verlagen (toevoegen van turf) en een behandeling met ijzercelaat

2. H. Macrophylla: schermvormige teller-(bord) of lacecap-(kanten muts) hortensia

- zien er grotendeels hetzelfde uit als bolhortensia's
- ze hebben vlakke, schermvormige bloemen met kleine fertiele binnenbloempjes en grote, opvallende steriele randbloemen, vaak staan binnenbloemen en randbloemen in mooi contrast met als doel insecten aan te trekken voor de bestuiving
- schermbloemige macrophylla soorten verkiezen net als de bol- of boerenhortensia een zacht en mild klimaat - bloeien vanaf eind juni tot eind augustus

Problemen:

- Snoeien: In de vroege lente: vanaf maart
 - algemeen: - *bolvormige type*: uitgebloeide bloemen afknippen, boven een dikke bloembot
 - *tellertype*: niet of weinig snoeien, dode takken en zwakkere takken wegsnijden
 - éénjarige takken niet snoeien (bloemknop op de kop van zo'n stengel)
- verfijnd: 1. zwakke stengels en ouder hout van 3 jaar of meer volledig wegnemen

2. enkele "jonge" takken onderaan insnijden, boven twee ogen, zodat de tak terug kan vertakken (om meer vertakkingen, mooie, dichtere struik te bekomen)
3. struik "uitdunnen" = de struik luchtig en mooi in vorm houden

normaal: 1. oude bloemen net boven de nieuwe knoppen wegnippen
 2. slappe, dunne en verouderde takken laag boven de grond wegnemen : bij een te grote struik: alles radicaal inkorten op 25 cm (= dat jaar geen bloemen)

gematigd: elk jaar een derde van de takken op 25 cm terugsnijden
 tussen oplossing: ganse struik tot op de helft inkorten = (kans op vele, kleine bloemen)

- veel blad en geen of weinig bloem:
 - uitdrogen van de bloemknoppen in het voorjaar
 - bevriezen van het tweejarig hout
 - remedie: winterbescherming

Ondersoort: **Hydrangea serrata** of berghortensia:

soorten: - *Hydrangea macrophylla serrata ssp. angustata*:

afkomstig uit Oosten van Japan

bescheiden grootte, meestal niet hoger dan 1m,

twijgen zijn vrij dun, de bladeren smal en langwerpig tot lancetvormig

vlakke bloemschermen: fertiele binnenbloemen als

steriele randbloemen wit ontwikkelen zowel op hoofdtakken en zijtakken

- *Hydrangea macrophylla serrata ssp. japonica*:

afkomstig uit het zuiden van Japan

robuuste plant 2m

de bladeren zijn langwerpig ovaal, donkergroen en krijgen een mooie herfstkleur

bloemen eindstandig, enkel aan de hoofdtakken, de vlakke

bloemschermen hebben meestal een diameter tussen de 12 en 25cm, eerst wit of licht roze later roze tot karmijnrood

- *Hydrangea macrophylla serrata ssp. Sinensis*:

afkomstig Zuid China, Zuid Korea en Japanse eilanden, Honsu en Taiwan

zijn dwerghortensia's 70cm

delicate, kronkelende dunne twijgen met lange internoden, kleine, ovale, licht getande en helder groene bladeren

bloemen staan op het uiteinde van de hoofd- en zijtakken, licht blauw, roze of wit

- *Hydrangea macrophylla serrata ssp. Yezoensis*:

afkomstig Honshu en Hokkaido en Zuid-Korea

- Honshu soort: sierlijk en luchtig, kleiner dan 1,2m, blaadjes zijn elliptisch, sterk getand en dun, twijgen zijn dun en hebben lange internoden grond zuur = donkerblauwe bloemen

- Hokkaido soort: groter tot 2m, de bladeren zijn breed ovaal, sterk generfd, de internoden korter bloemen eindstandig met diameter van 10 - 20cm, de steriele randbloemen zijn getand en hebben een blauwe tot paarse kleur

- Korea soort: laagblijvende soorten met uitlopers (=met wortelstok) te vermeerderen
bladeren zijn breed ovaal, sterk getand en generfd met fluwelen uitzicht, takken staan dicht op mekaar en korte internoden
bloemen zijn eindstandig, onregelmatig gevormd, in paarsblauwe, roze tinten
- Hydrangea macrophylla serrata 'Intermedia' syn. Acuminata (Japanse berghortensia)
oorsprong : Michael Haworth-Booth 1950 – UK
middelgroot, met een opgaande, niet te brede groeivorm, bloeit van juni tot eind augustus met losse, vlakke bloemschermen , bestaande uit gekartelde witte steriele randbloemen en violetpaarse tot lilaroze fertiele binnenbloempjes, die aan het einde van de zomer, net als het blad rood kleuren
hoogte :1-1,2, breedte :1m
standplaats : halfschaduw, schaduw, gefilterd zonlicht, zon (vochtige grond)
waterbehoefte : normaal (veel in de zon)
winterhardheid : van matig tot zeer goed
gebruik : in border, als solitair, in groepsbeplanting, als pot- of kuipplant, in droogboeket of als snijbloem kent eveneens kleurwijziging in zure of basische grond
- Hydrangea macrophylla serrata 'Oamacha' syn. var. Oamacha (Japanse berghortensia, theehortensia)
compacte struik uit Japan, bloeit van juni tot augustus met vlakke bloemschermen, de dubbele steriele randbloemen zijn wit gekleurd en bloeien rozig uit, de fertiele binnenbloempjes verkleuren naargelang de bodemgesteldheid
hoogte :1-1,2m, breedte :1m
standplaats : halfschaduw, gefilterd zonlicht
waterbehoefte : normaal
winterhardheid : matig tot zeer goed
gebruik : in border, solitair, groepsbeplanting, als pot- of kuipplant, als droog- of snijbloem

Hydrangea aspera of fluweelhortensia

subsectie Asperae: H. involucrata , H. sargentiana , H. villosa , H. strigosa, H. Kawakami, H. longifolia, H. longipes en H. sikokiana

afkomst: Zuidoost-Azië op een hoogte van 400 en 2500 m, H. 'Kawakami': Taiwan

kruisingen: villosa en aspera en aspera en involucrata

zowel H. aspera , H. villosa als H. sargentiana hebben grote, groene harige bladeren met een licht afgeronde onderkant en grote platte bloemschermen met vruchtbare bloemen omringd door grote steriele bloemen

Verzorging: bloeien afhankelijk van de soort tussen juni en september

variabele winterhardheid: sommige soorten

verdragen veel koude, andere, dan weer veel minder

houden niet van zware bodems, tocht, koude en uitdrogende wind

beschutte plaats in de halfschaduw,

in vochtige maar goed doorlatende bodem

volwassen leeftijd: 2 à 4m (breedte 2m)

bloeit op éénjarig hout = onderhoudssnoei

- *Hydrangea aspera ssp. sargentiana*

oorsprong: China en Nepal

robuuste, opgaande struik hoogte van 2,5 tot 4m

koepelvormige bloeiwijze

veel lila tot paarsblauwe fertiele bloemen en mooi in

contrast staande, grote witte steriele randbloemen

bloeit: midden juli tot eind augustus

groeiwijze en grote, ovale, onregelmatig getande bladeren met fluwelen

uitzicht en textuur zijn mooi

standplaats: halfschaduw of zelfs schaduw

prachtige bloemen en mysterieuze vorm

goed winterhard, maar beschutten tegen strenge vorst

verlangt een koele standplaats en een goed doorlaatbare bodem

snoeien: knip in het voorjaar takken die het laatste jaar gegroeid zijn zeker

voor de helft af

- *Hydrangea aspera involucrata*

afkomstig uit Japan en Taiwan

pioenvormige bloemknoppen die dan in de lente op spectaculaire wijze zich

openen

klein blijvende hydrangea, cfr. *H. aspera* (zelden 1m)

bladeren: fluweelachtig behaard

standplaats halfschaduw tot schaduw, in volle zon = bladverbranding

bloeit op éénjarig hout

winterhardheid van sommige cultivars

na snoei lopen scheuten terug uit en bloeien nog datzelfde jaar

- *Hydrangea aspera ssp. villosa*

afkomst: China

omvang : 3 m hoog en 3m breed

heeft opvallende lichtpaarse schermbloemen en brede lancetvormige

middelgroene bladeren

bloeitijd : juli en augustus

bloemkleur: steriele bloemen lichtpaars, fertiele bloemen iets donkerder,

koepelvormige bloemen

toepassing : als solitair, in groep, voor grotere groenblijvende heesters

winterhardheid: redelijk, kan in strenge winters wel

invriezen, maar begint dan onderaan opnieuw

is gevoelig voor late nachtvorst in de lente = serieuze bladschade

standplaats: gefilterd zonlicht, halfschaduw, schaduw in voedzame,

doorlaatbare grond

verzorging : bij droogte hoge watergift, niet snoeien

in voorjaar, enkel uitgebloeide bloemen van vorig jaar verwijderen

- *Hydrangea aspera ssp strigosa*

afkomst: China

omvang : 1- 3 m hoog

heeft opvallende lichtpaarse schermbloemen en brede lancetvormige

middelgroene bladeren (jong=roodachtig ,oud= grijs)

fluweelachtige, afschilferende bast

bloeitijd : juli en augustus

bloemkleur: koepelvormige bloemen

bloemen wit, fertiele bloemen paars

toepassing : als solitair, in groep, voor grotere groenblijvende heesters.

winterhardheid: redelijk, kan in strenge winters wel invriezen
standplaats: 's morgens zon, 's middags schaduw
verzorging :verkiezen een vochtige, maar geen natte bodem

- *Hydrangea aspera Kawakami*

oorsprong : Taiwan
beschrijving : middelgroot met licht getande elliptische zacht behaarde bladeren
bloei: eind augustus tot oktober
bloem: vlakke bloemschermen met witte steriele randbloemen en violetkleurige fertiele binnenbloempjes
hoogte : 1,7 - 2m (na 10jaar), breedte :1,7-2 m
standplaats : halfschaduw tot zon
waterbehoefte :gemiddeld
winterhardheid : zeer goed
toepassing : als solitair, in groep, snij- en droogbloem

Hydrangea arborescens of "Annabelle"

noord-amerikaanse soort (zuiden en midden van de V.S) (1736), de wilde vorm heeft schermvormige bloemen en omzeggens geen steriele bloem wordt gebruikt bij nierproblemen
cultivars : Hydrangea arborescens 'Annabelle' en 'Grandiflora', 'Invincibelle', 'Incredible'
bijzonder winterhard, makkelijk in onderhoud, bloeien op nieuw hout (= altijd bloemen) in de volle zon als dichte schaduw
neiging om te woekeren en kolonies te vormen
nadeel: de bloemen zijn zo groot en zwaar: bij aanhoudend regenweer valt plant open (steunen)

Hydrangea heteromalla

behoort als H. paniculata en de H. xanthoneura tot de Heteromallae
vindplaats: Nepal, Noordoost China
bergbewoner: tussen 500m tot 2000m
6m tot 10m hoog (bij ons 3-4m)
bladeren: ovaal tot langwerpige ovaal, vrij dik van textuur, mooi generfd, behaard en/of glad
bloeiwijze: vlakke bloemschermen met fertiele binnenbloemen en steriele rand (= lokbloemen), bloeien in mei, juni of juli
bloemen: eerst wit en later oud rozig gekleurd
standplaats en verzorging:
voor grotere tuinen in gefilterd zonlicht of halfschaduw (geen middagzon), als de winter niet té vochtig zijn ze super winterhard

Hydrangea paniculata of pluimhortensia of schapenkophortensia

Hydrangea paniculata (pluimhortensia) behoort met de H.heteromalla en H. xanthoneura tot de subsectie Heteromallae
thuisland: China, Taiwan en Japan
grote struiken 6 - 7m hoog
bloemen: pluimvormig met witte fertiele binnenbloemen en grotere witte rand-of lokbloemen (schapenkoppen)
bloeien vanaf juli tot augustus, soms roze of rode bloemverkleuring en rode bladverkleuring
zonnekloppers, vochtige grond in de zomer, maar droge grond in de winter en zij zijn zeer goed winterhard
bloeien op éénjarig hout = in de vroege lente flink terugsnijden zonder gevaar dat bloemen gaan achterblijven

kruisingen tussen *H. paniculata* en *H. heteromalla* kunnen flink uitgroeien, kleinere cultivars: (*H. paniculata* 'Bombshell' en 'Little Lime')

Snoeien:

In de winter (niet tijdens vriesweer) of de vroege lente (voor uitlopen van de knoppen)

Werkwijze: snoeien tot op de onderste paar knoppen of tot op de bodem. niet snoeien geeft meer bloemen maar kleinere

Hydrangea quercifolia of eikenbladhortensia

afkomstig uit Noord-Amerika - wordt 2,5 m hoog

bladeren lijken op deze van een eik

donkergroene bladeren verkleuren in de nazomer naar oranje- en paarse herfsttinten

verkiest halfschaduw of gefilterd zonlicht,

verdraagt wind en zilte zeelucht

vanaf augustus langwerpige bloempluimen met kleine witte fertiele bloempjes

omgeven door prachtige grote witte steriele bloemen die later verbloeien naar roze en rode tinten

Onderhoud: in najaar compost en in het voorjaar een samengestelde kunstmeststof geven

worteluitlopers jaarlijks afsteken, houdt wildgroei in de breedte in bedwang

Snoeien: bloeit op meerjarig hout = wordt weinig of niet gesnoeid

in het voorjaar de dode en de beschadigde takken verwijderen

Hydrangea anomala Ssp. Petiolaris of klimhortensia

afkomst: Japan en Noord-Oost Azië

zelfhechtende robuuste, sterke klimplant (2,5 tot 4m)

ook als bodembedekker gebruikt

bloeit ecru wit met schermvormige bloemen, in de halfschaduw (oost-west- noord kant) zuidelijke ligging geeft kans tot invriezen van de bloemknoppen in de lente (te snelle opwarming overdag)

hecht zich met zuignappen vast

klein broertje: *Hydrangea anomala* var. *cordifolia*, met hartvormige kleine blaadjes, kleine bloempjes

snoeien: in de zomer na de bloei, de takjes die te ver van de muur weggroeien wegnemen

Hydrangea Seemannii of wintergroene klimhortensia

oorsprong : de bergen van Mexico

beschrijving : wintergroene, traag groeiende, zelfhechtende klimplant

hoogte : tot 3m, breedte : 1,5-2m

bloei : juni- juli

standplaats : halfschaduw

waterbehoefte : normaal

winterhardheid : max -15°C = minder winterhard dan *H. petiolaris*

gebruik : in border, als solitair, groepsbeplanting, pot- en kuipplant

- *Hydrangea x 'Semiola'* : = de kruising tussen *H. petiolaris* en *H. seemannii*,

ze is de enige groenblijvende plant

heeft een goede winterhardheid

de jonge scheuten zijn roodachtig

- *Hydrangea serratifolia*

afkomst: Chili

groei: groenblijvende, zeer krachtige groeier

bloei: wit, de bloem bestaat vrijwel geheel uit

vruchtbare bloemen (= rustieke uitstraling)
winterhardheid: minder dan H. petiolaris.

Hydrangea hirta

groei: kleine heester, niet hoger dan 70cm
bloei: zeer kort = maximum 3 tal weken
enkel fertiele bloemen die aan het einde van de hoofdtakken staan
teelt: houdt van zure grond, niet teveel vorst en schuwt de zeewind
bloemen: blauw, licht roze, wit (zeldzaam)
bloeitijd: vrij kort (3 weken) mei -juni
standplaats: zeer zure, goed gedraineerde grond, warm vochtig klimaat en geen zeewind
zelden aangeboden gezien moeilijke teeltcondities
soms te kruisen met H. luteovenosa

Familie: Schizophragma hydrangeoides

bloemen: lacecaptype - schermvormig, maar de steriele randbloemen zitten hier afzonderlijk aan de bloemstelen in de vorm van een hart ipv met 3 tot 4 bloemen bij elkaar zoals bij de klimhortensia
stevige klimmer tot 10 m hoog en 3 m breed

Vermeerderen: door: stekken, afleggen, marcoteren, wortelen in water en scheuren

Drogen: -afsnijden droge ochtend als bloemen leerachtig zijn

- afgesneden takken ondersteboven hangen op een droge warme plek (niet in de zon)
- bloemen met stengel in een bakje of vaas met een kleine hoeveelheid water. Vul het water niet meer bij en laat de stengels rustig staan.
- de stengels in een vochtige oasisblok, en laat de oasis verder uitdrogen.
- de bloemen zonder stengels afknippen en drogen door ze op kranten te leggen of in een bakje met een laagje droog zand, in een warme, donkere plaats zetten
- om bloemen te drogen en hun kleur te behouden, snij de bloemen af zonder stengel en leg de bloemen op hun kop in een bakje fijn zand, bedek de bloemen zachtjes met het zand, het zand onttrekt vocht aan de bloemen

Toepassingen: langs een pad, in een massief, in de border, als omkadering van zithoek ,solitair